

Ethiek en deontologie van het pedagogisch handelen (H002537)

Cursusomvang (nominale waarden; effectieve waarden kunnen verschillen per opleiding)

Studiepunten 5.0

Studietijd 150 u

Aanbodsessies in academiejaar 2025-2026

A (semester 1)

Nederlands

Gent

Lesgevers in academiejaar 2025-2026

Vanderplasschen, Wouter

PP10

Verantwoordelijk lesgever

Aangeboden in onderstaande opleidingen in 2025-2026

stptn

aanbodsessie

Schakelprogramma tot Master of Science in de pedagogische wetenschappen (afstudeerrichting klinische orthopedagogiek en Disability Studies)
Vorbereidingsprogramma tot Master of Science in de pedagogische wetenschappen (afstudeerrichting klinische orthopedagogiek en Disability Studies)

5

A

5

A

Onderwijstalen

Nederlands

Trefwoorden

Ethiek, deontologie, beroepsgeheim, privacy, verwerking persoonsgegevens, verantwoord pedagogisch handelen, vrijheidsbeperking, rechten van kinderen en jongeren, patiëntenrechten, radicalisering, ethiek van wetenschappelijk onderzoek

Situering

Dit opleidingsonderdeel vormt één van de basis-pedagogische vakken van de opleiding, waarbij de studenten inzicht krijgen in wat het betekent om op een ethisch en deontologische manier te handelen in een pedagogische context. Het vak komt aan bod in de derde bachelor.

Inhoud

Na een inleiding over ethiek en ethische theorievorming (o.a. plichtenethiek, gevolgenethiek, rechtenethiek, communicatieve ethiek, zorgethiek) en studie van hedendaagse ethische dilemma's (o.a. euthanasie, zelfdoding, klimaatopwarming, gebruik sociale media), komen volgende thema's aan bod:

- situering van de deontologie binnen het pedagogisch handelen, i.c. de deontologische code van (ortho)pedagogen (VVO) en sociaal werkers en deze van andere beroepsgroepen (o.a. artsen, psychologen, straathoekwerkers) of die in specifieke contexten van toepassing zijn (o.a. CLB, OCMW);
- overzicht van de belangrijkste juridische kaders (o.a. wetgeving op het beroepsgeheim; decreet rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp; wet op de patiëntenrechten; wet op de verwerking van persoonsgegevens (Algemene Verordening Gegevensbescherming/General Data Protection Regulation (GDPR));
- verdieping van een aantal belangrijke ethische thema's en dilemma's uit het brede pedagogische werkveld, zoals vrijheidsbeperking en vrijheidsbeperkende maatregelen, ouderschap onder druk, rechten van kinderen en jongeren, ethiek van het wetenschappelijk onderzoek, kindermishandeling, radicalisering, ...

Begincompetenties

Dit opleidingsonderdeel bouwt verder op bepaalde eindcompetenties van:

Onderwijskunde

Orthopedagogiek & Disability studies

Sociale agogiek

Eindcompetenties

- 1 De ethische en deontologische dimensie van pedagogische processen, interventies en structuren duiden en beoordelen.
- 2 Omgaan met een veelheid aan theoretische modellen en onderzoeksbenaderingen die relevant zijn voor de pedagogische wetenschappen.
- 3 Een standpunt innemen over pedagogische dilemma's rekening houdend met maatschappelijke, historische, culturele en juridische contextfactoren.
- 4 Ethische theorieën en juridische kaders toepassen op pedagogische dilemma's en het pedagogisch handelen in het algemeen.
- 5 Gefundeerd redeneren en argumenteren over pedagogische theorie, praktijk en beleid.
- 6 In team communiceren en overleggen over een concreet pedagogisch dilemma.
- 7 Ethisch pedagogisch handelen.

Creditcontractvoorwaarde

Toelating tot dit opleidingsonderdeel via creditcontract is mogelijk na gunstige beoordeling van de competenties

Examencontractvoorwaarde

Dit opleidingsonderdeel kan niet via examencontract gevolgd worden

Didactische werkvormen

Groepswerk, Werkcollege, Hoorcollege, Zelfstandig werk

Toelichtingen bij de didactische werkvormen

De leerstof aangeboden in de hoorcolleges wordt aan de hand van casuïstiek verdiept in een aantal werkcolleges. Via groepswerk bestuderen de studenten een aantal concrete ethische en deontologische vraagstukken en dilemma's. Zelfstandig werk (bijhouden van een portfolio met mediaberichten over ethische kwesties) wordt gebruikt om de aandacht van studenten aan te scherpen voor alledaagse ethische kwesties die verband houden met het pedagogisch handelen. Dit opleidingsonderdeel gaat uit van verantwoord gebruik van generatieve artificiële intelligentie (GAI). Tijdens de lessenreeks wordt toegelicht wat hieronder verstaan wordt.

Studiemateriaal

Type: Handboek

Naam: Een kwestie van vertrouwen: Privacy, discretie en beroepsgeheim in sociaal-agogische beroepen
 Richtprijs: € 30
 Optioneel: nee
 Taal : Nederlands
 Auteur : Gryp, D.
 ISBN : 978-9-46393-845-7
 Aantal pagina's : 200
 Online beschikbaar : Nee
 Beschikbaar in de bibliotheek : Ja
 Beschikbaar via studentenvereniging : Ja
 Gebruik en levensduur binnen het opleidingsonderdeel : regelmatig
 Gebruik en levensduur binnen de opleiding : regelmatig
 Gebruik en levensduur na de opleiding : af en toe

Referenties

- Beauchamp T.L. & Childress J.F. (2001). Principles of Biomedical Ethics. Oxford: University Press.
- Becker, M., van Tongeren, P., Hoekstra, A., Karssing, E. & Niessen, R. (2010). Deugdeethiek en integriteit: achtergronden en aanbevelingen. Assen: Uitgeverij Van Gorcum.
- Bolt, L.L.E.; Verweij, M.F. & Van Deden, J.J.M. (2003). Ethiek in praktijk. Assen: Van Gorcum.
- Hawley, G. (2009). Ethiek in de klinische praktijk. Pearson Benelux.
- Hubeau, B., Mertens, J., Put, J., Roose, R., Stas, K. & Vander Laenen, F. (2013). Omgaan met beroepsgeheim. Mechelen: Wolters Kluwer.
- Gryp, D. (2022). Een kwestie van vertrouwen: Privacy, discretie en beroepsgeheim in sociaal-agogische beroepen. Owl Press.
- Grypdonck, M. & Vanlaere, L. (2019). Zorgethisch leiderschap in praktijk. Lannoo Campus.

- Leijssen, M. (2006). Gids Beroepsethiek. Waarden, rechten en plichten in psychotherapie en hulpverlening.
- Rhodes, R. (2005). Rethinking research ethics. The American Journal of Bioethics, 5(1): 7–28.
- Rothfus, J. (2024). Ethiek in sociaal werk. Pearson Benelux.
- Schellaert, R. (2019). Wat ervan te zeggen. Informatie en beroepsgeheim in de welzijnssector. Intersentia.
- Van den Ende, T. (2011). Waarden aan het werk: Over kantelmomenten en normatieve complexiteit in het werk van professionals. Utrecht: Uitgeverij SWP.
- van Nistelrooy, I. (2022). Basisboek zorgethiek: Over mensbeeld, moraal en ethische reflectie in de zorg. Abdij van Berne Uitgeverij.
- Verharen, L., Mintjes, J. & Vloet, L. (2010). Omgaan met (on)macht in de zorg. Boom: Lemma.
- Vlaamse Vereniging van Orthopedagogen (VVO) (2016). Deontologische code van de Vlaamse Vereniging van Orthopedagogen (niet-gepubliceerd document).

Vakinhoudelijke studiebegeleiding

- interactieve ondersteuning via Ufora;
 - op afspraak of via MS Teams
- Email: Wouter.Vanderplasschen@ugent.be

Evaluatiemomenten

periodegebonden en niet-periodegebonden evaluatie

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de eerste examenperiode

Schriftelijke evaluatie met meerkeuzevragen, Schriftelijke evaluatie met open vragen

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de tweede examenperiode

Schriftelijke evaluatie met meerkeuzevragen, Schriftelijke evaluatie met open vragen

Evaluatievormen bij niet-periodegebonden evaluatie

Presentatie, Peer en/of self assessment, Werkstuk

Tweede examenkans in geval van niet-periodegebonden evaluatie

Examen in de tweede examenperiode is enkel mogelijk in gewijzigde vorm

Toelichtingen bij de evaluatievormen

Permanente evaluatie op basis van een (groeps)presentatie en verslag van het groepswork waarin een ethisch dilemma diepgaand wordt uitgewerkt. Van alle groepsleden wordt een individuele reflectie + peer-evaluatie verwacht. Permanente evaluatie van de individuele opdracht/portfolio o.b.v. mediaberichten over ethische dilemma's i.v.m. opvoeding, onderwijs en hulpverlening + bijhorende reflectie.

Periodieke evaluatie: Schriftelijke evaluatie met open en gesloten vragen.

Voor de niet-periodegebonden evaluatie is er een alternatieve tweede examenkans voorzien. Het groepswork kan vervangen worden door een individuele taak.

Feedback bij niet-periodegebonden evaluatie: algemene feedback via Ufora en geïndividualiseerde feedback per groep via email/Ufora en aansluitend bij de groepspresentatie.

Feedback m.b.t. de periodegebonden evaluatie: op de via Ufora aangekondigde feedbackdag aan het eind van de examenperiode.

Eindscoreberekening

Een combinatie van periodegebonden evaluatie (60%) en niet-periodegebonden evaluatie (40%).

Wanneer men niet deelneemt aan de evaluatie van één of meer onderdelen kan men niet meer slagen voor het geheel van het opleidingsonderdeel en wordt het eindcijfer teruggebracht tot het hoogste niet-delibereerbare cijfer (7/20) indien het eindcijfer hoger ligt.

Om te slagen voor het opleidingsonderdeel moet het eindcijfer minstens 10/20 zijn en moet op alle onderdelen van de evaluatie minstens het equivalent van 9/20 worden behaald. Indien het eindcijfer toch een cijfer van 10 of meer op 20 zou zijn, maar voor één onderdeel van de evaluatie minder dan het equivalent van 9/20 werd behaald, wordt dit teruggebracht tot het hoogste niet-geslaagd cijfer (nl.

(Goedgekeurd)

9/20).

Indien voor minstens één onderdeel van de evaluatie minder dan 8/20 werd behaald, kan men niet gedelibereerd worden voor het geheel van het opleidingsonderdeel. Indien de eindscore toch een cijfer van 8 of meer op 20 zou zijn, maar voor één onderdeel van de evaluatie minder dan het equivalent van 8/20 werd behaald, wordt dit teruggebracht tot het hoogste niet-gedelibereerd cijfer (nl. 7/20).

Faciliteiten voor werkstudenten

In samenspraak tussen lesgever en student